

BOGANMELDELSER

T. W. Hutchinson: THE SIGNIFICANCE AND BASIC POSTULATES OF ECONOMIC THEORY. Macmillan, London 1938. 192 S.

Skønt Nationaløkonomiens Metodespørgsmaal jo har været behandlet adskillige Gange tidligere, og skønt Forfatteren straks i Forordet siger, at for megen Originalitet er farlig i et videnskabeligt Værk, er det alligevel en Bog, som giver et frisk Pust. Dette beror dels paa, at Forfatteren, skønt Englænder (og velbevandret i klassisk og moderne engelsk Økonomi), ogsaa har søgt Inspiration i kontinental (incl. svensk) økonomisk og filosofisk Litteratur og hertil har føjet et charmerende, ungdommeligt Humør og Mod til at tage afgørende Konsekvenser uden Tilbøjelighed til Opstilling af upraktiske og »originale« Paradoxer.

Et Hovedpunkt er den klare og aabne Sondring mellem den rene, deduktive Teori og Erfaring. I første Tilfælde drejer det sig om Sætninger, som ikke kan modbevise ved Iagttagelse, idet de beror paa valgte Definitioner og Operationer med disse efter Logikkens Regler. Det er forsaavidt kun Tautologier, Cirkelslutninger, hvor Resultatet ikke indeholder andet og mere, end der ligger i Forudsætningerne. Alligevel kan de være nyttige som Midler til at drage Konsekvenser af Iagttagelser. Man tvinger disse til at give direkte og forstaaelige Svar paa de Spørgsmaal, man egentlig vil have besvaret. »Every single step in a deductive chain is trivial. Long deductive chains lose their trivial, but not their analytical tautological character. To criticise a proposition of pure theory *as such* as tautological, or circular, or as assuming what it requires to prove, is beside the point«. Faren ligger imidlertid i, at man opfatter Sætninger, der beror paa en Operation med Symboler og Ord, som sigende noget om Virkeligheden. »Værdi er ..« »Costs really are«. Nødvendigheden af Slutninger, som beror paa den logiske Sammenhæng mellem selvskabte Begreber og Forudsætninger, overføres paa Virkeligheden. Skal Udsagn om virkelige, økonomiske Forhold være videnskabeligt tvingende, maa de underbygges med Argumenter, som ogsaa kan overbevise andre Mennesker (»intersubjective tests«). Skal man ikke blot naa til forberedende logiske Manøvrer, men Sætninger, som angaar Virkeligheden »then these propositions must conceivably be capable of empirical testing or be reducible to such propositions by logical or mathematical deduction« — jfr. Frisch's Anvendelse af Begreber »tagne fra Observationsteknikken«.

Hutchison advarer mod Anvendelsen af hypotetiske Modeller efter Opskriften »We assume conditions of perfect competition« or »Imagine a community«, og foretrækker »the term »perfect competition« being defined as follows, it logically implies«, idet man herved undgaar, at en

BOGANMELDELSER

T. W. Hutchinson: THE SIGNIFICANCE AND BASIC POSTULATES OF ECONOMIC THEORY. Macmillan, London 1938. 192 S.

Skønt Nationaløkonomiens Metodespørgsmaal jo har været behandlet adskillige Gange tidligere, og skønt Forfatteren straks i Forordet siger, at for megen Originalitet er farlig i et videnskabeligt Værk, er det alligevel en Bog, som giver et frisk Pust. Dette beror dels paa, at Forfatteren, skønt Englænder (og velbevandret i klassisk og moderne engelsk Økonomi), ogsaa har søgt Inspiration i kontinental (incl. svensk) økonomisk og filosofisk Litteratur og hertil har føjet et charmerende, ungdommeligt Humør og Mod til at tage afgørende Konsekvenser uden Tilbøjelighed til Opstilling af upraktiske og »originale« Paradoxer.

Et Hovedpunkt er den klare og aabne Sondring mellem den rene, deduktive Teori og Erfaring. I første Tilfælde drejer det sig om Sætninger, som ikke kan modbevises ved Iagttagelse, idet de beror paa valgte Definitioner og Operationer med disse efter Logikkens Regler. Det er forsaavidt kun Tautologier, Cirkelslutninger, hvor Resultatet ikke indeholder andet og mere, end der ligger i Forudsætningerne. Alligevel kan de være nyttige som Midler til at drage Konsekvenser af Iagttagelser. Man tvinger disse til at give direkte og forstaaelige Svar paa de Spørgsmaal, man egentlig vil have besvaret. »Every single step in a deductive chain is trivial. Long deductive chains lose their trivial, but not their analytical tautological character. To criticise a proposition of pure theory *as such* as tautological, or circular, or as assuming what it requires to prove, is beside the point«. Faren ligger imidlertid i, at man opfatter Sætninger, der beror paa en Operation med Symboler og Ord, som sigende noget om Virkeligheden. »Værdi er ..« »Costs really are«. Nødvendigheden af Slutninger, som beror paa den logiske Sammenhæng mellem selvskabte Begreber og Forudsætninger, overføres paa Virkeligheden. Skal Udsagn om virkelige, økonomiske Forhold være videnskabeligt tvingende, maa de underbygges med Argumenter, som ogsaa kan overbevise andre Mennesker (»intersubjective tests«). Skal man ikke blot naa til forberedende logiske Manøvrer, men Sætninger, som angaar Virkeligheden »then these propositions must conceivably be capable of empirical testing or be reducible to such propositions by logical or mathematical deduction« — jfr. Frisch's Anvendelse af Begreber »tagne fra Observationsteknikken«.

Hutchison advarer mod Anvendelsen af hypotetiske Modeller efter Opskriften »We assume conditions of perfect competition« or »Imagine a community«, og foretrækker »the term »perfect competition« being defined as follows, it logically implies«, idet man herved undgaar, at en

rent formel teoretisk Diskussion med Urette giver Indtryk af Realiteter. Faren undgaas ved at anvende matematiske Symboler i Stedet for Ord som Marked, Pris o. s. v., der stadig fremkalder Billeder fra Virkeligheden. For saa vidt det kun drejer sig om rent formelle logiske Slutninger, kan dette være rigtigt. Men ofte er der jo Tale om undervejs at medtage yderligere Erfaringer. Hutchison har dog Ret i, at det er af stor Betydning at vide, hvad man gør, hvad der er formelle Slutninger, og hvad der beror paa og er betinget af bestemte Erfaringer. F. Eks. i en saa enkel Teori som Produktionsteorien er det muligt at sondre klart mellem Fakta og Slutninger. Paa Omraader, hvor vor Viden bestaar af mangfoldige, lidet overskuelige og usikre Stumper (f. Eks. den stærkt omstridte Konjunkturteori), synes det unægtelig fristende at lade Forestillingen om Virkeligheden følge Deduktionens skiftende Omformninger af Tankeindholdet for at faa Teorien prøvet paa saa mange Maader som muligt; men Kontrollen med Tankegangens Sikkerhed svækkes let, og den stadige Forestilling om Fakta, ogsaa hvor Hovedlinien i Tankegangen skal være rent abstrakt og formel, kan tænkes at føre paa Vildspor. Hvor der foreligger Uenighed, er det en Fordel let at kunne se, om den beror paa forskelligt valgte Definitioner, for lille eller forskelligt Erfaringsgrundlag eller Fejlslutninger.

Hutchison har vel Ret i sit Hovedsynspunkt, at det er vigtigt at gøre klart, hvad der (kun) er formelle logiske Slutninger, og hvad der hviler paa Erfaringer — og da Erfaringer fra hvilket Omraade. Kun i saa Fald kan det, som den ene meddeler den anden om økonomiske Forhold, blive kontrollabelt og tvingende, d. v. s. af »videnskabelig Karakter«. Men der kan samtidig være Grund til at understrege den anden Side af Sagen, som paa udmærket Maade blev fremhævet i en Artikel af E. F. M. Durbin i »Economic Journal« i Fjor: at Svagheden i økonomisk Videnskab for Tiden er manglende Forbindelse mellem en i og for sig udmærket deduktiv Retning og en vældig Opsamling af værdifuldt Erfaringsmateriale. Den første Retning gør ikke tilstrækkeligt Arbejde for at finde praktisk relevante Forudsætninger og for at verificere Resultaterne. (Desuden holder man sig inden for snævre faglige Rammer og tager ikke Hensyn til Forhold, som behandles af andre Fagvidenskaber eller andre økonomiske Specialiteter). Hutchisons og Durbins Synspunkter lader sig imidlertid udmærket forene ved et intensivt Samarbejde mellem Deduktion og Iagttagelse — blot man stadig gør tilstrækkelig klart, »hvor man har det fra«, d. v. s. hvad der er Grundlaget for ens Paastande.

Faren ved »ceteris paribus« omtales: at man ikke tilstrækkeligt gør sig klart, hvilke Forhold der antages konstante, og at man eventuelt paa forskellige Stadier i Tankegangen regner med indbyrdes modstridende Forudsætninger.

Ligeledes polemiserer Forfatteren mod »den aftagende Abstraktions Metode«, som han ogsaa kalder den »optimistiske« Fremgangsmaade. Forslaar det med at føje nogle faa nye Forudsætninger til den simple statiske Teori? Og vil omvendt ikke en mere fyldig Tilbygning af nye Forudsætninger gøre Teorien uhaandterlig eller direkte give os de økonomiske Love? Hutchison stiller sig i Tilslutning til Johan Akerman navnlig skeptisk — vistnok for skeptisk — med Hensyn til Overgangen fra statisk til dynamisk Teori.

Forfatteren betragter det som vildledende og i Strid med Praksis paa andre Omraader at kalde den teoretiske Økonomis Sætninger af rent formel — og derfor uomstødelig — Karakter for økonomiske Love.

Forudsætningerne, som sædvanligvis anvendes i den deduktive Teori, findes for abstrakte og urealistiske, i for høj Grad valgt ud fra deres seenhed. Begynder man med at forudsætte, at Folk søger at maksimere deres Indtægt eller Behovstilfredsstillelse eller noget andet, faar man ikke at vide, hvordan de gør det, eller »dropping the assumption of perfect expectation, how even it is »sensible« or »rational« for them to do so«. Forudsætningen om Maksimeringen har netop virket saa simpelt, fordi »tractability«. Dette gælder ikke mindst Forudsætningen om fuld Forud-Specialiteter). Hutchinsons og Durbins Synspunkter lader sig imidlertid tisk — maaske noget for skeptisk — med Hensyn til Overgangen fra statagelse — blot man stadig gør sig tilstrækkeligt klart, »hvor man har det man tillige har regnet med fuld Forudseenhed. Da alle økonomiske Dispositioner har Konsekvenser i Fremtiden, bliver al Forudberegning, f. Eks. ogsaa af Forbrugets Virkninger, meget problematisk¹⁾. Usikkerheden bliver særlig stor, naar man ikke befinder sig paa et stillestaaende Frikonkurrencemarked, men hvor den Maade, hvorpaa nogle faa Virksomheder indretter sig efter hinandens Handlemaade, er af Betydning, eller hvor der foregaar Spekulation, hvorved det jo ogsaa gælder for alle de enkelte om at indrette sig efter de andres Handlemaade. Man kan ikke forud angive den rationelle Række af Træk for en Skakspiller.

Det er rigtigt, at de statiske Ligevægtsbetragtningers Betydning svækkes væsentligt, naar Erfaringen viser meget lidt Tendens mod en saadan Ligevægt. Tendensen lader sig ogsaa daarligt forene med Manglen paa Viden om Fremtiden. Betingelsen for rationelle Sandsynlighedsberegninger, der bygger paa Fortidens Erfaringer, synes heller ikke at være til Stede i større Omfang. Erfaring om de faktisk forekommende Forventninger og Driftsherrernes Handlen ud fra disse, bliver derfor nødvendig.

Saa vel ældre engelske Forfattere som østrigske Grænsenytteoretikere lader Økonomien starte med en indre Viden om de mest betydningsfulde økonomiske Fakta — hvad der maa give et behageligt Forspring frem for andre Fag. Det uheldige er dog, dels at man savner en Præcisering af denne Introspektions Indhold, og dels at man ikke er i Stand til at føre noget videnskabeligt Bevis for den. Hutchison benægter imidlertid ikke, at Introspektionen kan være særdeles nyttig, saa længe det blot gælder om at opstille foreløbige Formodninger om menneskelig Handlen.

Forfatteren, der ellers er streng i sine Krav, finder, at man godt kan sige, at en Person har større Nytte af en Ting end en anden Person, saafremt dette i Overensstemmelse med almindelig Sprogbrug kan konstateres paa en saadan Maade, at f. Eks. forskellige Opmænd vilde være enige ved

¹⁾ I et Appendix polemiserer Forfatteren mod den almindelige politiske Tro paa det fri Forbrugsvalg. Kan man i et fremmed Land ikke tyde Spisesedlen, staar man sig ved at spise table d'hôte fremfor à la carte, selvom à la carte Retterne gennemgaaende er noget bedre. Navnlig naar Sælgerne med stor Bekostning og Dygtighed bestræber sig for at gøre Folks Forventninger mindre paalidelige, vil Resultatet næppe blive særlig godt. Iøvrigt nævnes her den upartiske Forbrugervejledning i Amerika gennem »consumers' assistance bureaus«, jfr. Fritz Bauers Artikel »Socialisten« Nr. 10, 1938.

Afgørelsen af et Væddemaal. Det gælder imidlertid om at erstatte Dagliglivets ubestemte og mystiske Nyttebegreb med et bestemt, mere eller mindre vilkaarligt valgt Index for »social standard«. Endog Anvendelse af imperativ Udtryksmaade — der som normativ maa falde uden for Videnskaben — skal man ikke tage alt for højtidelig. Trods Sprogbrugen er Kogebøger jo ikke mere normative end kemiske Lærebøger, der anvender den korrekte, beskrivende (indikative) Form. F. Zeuthen.

Josef Hellauer: GÜTERVERKEHR. Gustav Fischer, Jena 1938. 178 S.

Den foreliggende Afhandling er tidligere udgivet af Forfatteren i »Nachrichten- und Güterverkehr«, der omhandlede de nævnte to Befordringsmaader. I den nu foreliggende Bog er kun Godsbefordringen gjort til Genstand for Behandling, men i en omfattende Omarbejdning som Følge af de mange Nydannelser, som de senere Aar har ført med sig, og samtidig med Tilføjelse af et Afsnit om Flyvetrafik.

Bogens Hovedformaal er at vise, hvorledes og under hvilke Betingelser Trafiken afvikles fra Købmandens Synspunkt, og derfor er Forholdene vedrørende Befordringernes økonomiske og trafikmæssige Afvikling kun berørt, hvor dette har været nødvendigt af Hensyn til det Maal, Forfatteren har sat sig i den foreliggende Bog: At give den Næringsdrivende de Oplysninger om Trafikforhold, som har Betydning for hans Virksomhed.

Hvert enkelt af Trafikmidlerne, Jernbane, Bil, Skibsfart, Kanalfart, Flyvning og Post er gjort til Genstand for selvstændig Behandling i særskilte Afsnit af Bogen, og for saa vidt de mere almindelige Forhold angaar gøres der for hvert enkelt Trafikmiddel Rede for tekniske Ejendommeligheder, Organisation af de Foretagender der afvikler Befordringen, offentlige Reguleringer, rationel Takstbestemmelse og den historiske Udvikling. Hvad Befordringsbestemmelserne angaar er der gjort Rede for ethvert tænkeligt Spørgsmaal, som har mere direkte Betydning for Forsenderen og i et saadant Omfang, at Forsenderen ogsaa er i Stand til at forstaa Sammenspillet mellem og Nødvendigheden af de mange Befordringsbestemmelser.

Det er en ikke ubetydelig Del af Bogen, der ofres paa Fremstillingen af det mere almindelige, og det kunde maaske synes, som om Fremstillingen heraf er gjort for omfattende, idet den giver en næsten udtømmende Karakteristik af de enkelte Trafikmidler. Der er dog hertil at bemærke, at den interesserede Købmand, for hvem et Kendskab til de forskellige Befordringsmaader har Betydning, sikkert vil føle sig tiltrukket af de mange Oplysninger, som Bogen indeholder, og som i Virkeligheden ogsaa er af Betydning for den, der vil forstaa de mere dybt liggende Aarsager, som giver sig Udslag i den forskellige Befordringsmaade, Service og Pris ved de respektive Trafikmidler. Det maa saaledes være af Interesse at have Kendskab til de Hovedprincipper paa Grundlag af hvilke Taksterne opbygges og som betinger deres Forskellighed saavel ved de forskellige Trafikmidler som indenfor samme Trafikmiddel. Endvidere fremgaar det heraf, hvorfor det ene Trafikmiddel kan have Tarifpriser, medens dette ikke er gør ligt ved visse andre Trafikmidler. Om Fremstillingen af de mere almindelige Forhold kan endelig siges, at den ogsaa har Bud til andre end Købmanden, og at Bogen udmærket kan læses af almindelige trafikinteresserede.